

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ШАРТНОМАҶОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2016, №7, мод. 606)

Қонуни мазкур тартиби ба имзо расонидан, тасдиқ (ратификатсия), тасдиқ, ҳамроҳшавӣ, бақайдгирӣ, интишор, иҷро намудан, бекор кардан (денонсатсия) ва боздоштани амали шартномаҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро муайян менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Доираи амали Қонуни мазкур

1. Амали Қонуни мазкур нисбат ба шартномаҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, новобаста ба хусусияти онҳо (байнидавлатӣ, байнихукуматӣ ва байниидоравӣ) ва номашон (шартнома, созишнома, конвенсия, протокол, паймон, мубодилаи мактубҳо, ёддоштҳо ва ё шартномаҳои байналмилалӣ дигар), бо давлатҳои хориҷӣ ва созмонҳои байналмилалӣ паҳн мегардад.

2. Амали Қонуни мазкур нисбат ба созишномаҳои сармоягузорӣ, консессионӣ (имтиёздихӣ) ва созишномаҳои дигар, ки хусусияти хусусию ҳуқуқӣ дошта, бо санадҳои алоҳидаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегарданд, паҳн намешавад.

Моддаи 2. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **шартномаи байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд-шартномаҳои байналмилалӣ)** – яке аз санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ эътирофнамудаи Тоҷикистон, ки бо давлати хориҷӣ (давлатҳои хориҷӣ) ё созмони байналмилалӣ (созмонҳои байналмилалӣ) дар шакли хаттӣ ба имзо расонида шуда, бо ҳуқуқи байналмилалӣ танзим карда мешавад, сарфи назар аз он ки ин шартнома дар як ё якчанд ҳуҷҷати бо ҳам алоқаманд оварда шудааст, инчунин новобаста ба номи мушаххаси он;

- **созмони байналмилалӣ** – созмони байнидавлатӣ (байнихукуматӣ);

- **парафгузорӣ** – баимзорасонии қаблии лоиҳаи мувофиқашудаи шартномаи байналмилалӣ ё меъёрҳои алоҳидаи он бо ишораи сарҳарфи насаб ва номи намоёндоғони ҷонибҳои дар гуфтушунидҳо иштироккунанда ҳамчун шаҳодати мувофиқа намудани матни лоиҳаи шартномаи байналмилалӣ ё яке аз тарзҳои муқаррар соختани саҳеҳии матни лоиҳаи шартномаи байналмилалӣ;

- **ваколат** – ҳуқуқи намоёндоғӣ намудан аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар асоси қарори шахси мансабдор ё мақомоти ваколатдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ гардида, ба таври дахлдор бо ҳуҷҷати тасдиқкунандаи ваколоти шахси мазкур ба расмият дароварда шудааст ва ба ҷониби иштирокчиҳои гуфтушунидҳо ё маҳфуздоранда бо мақсади қабул намудани матни шартномаи байналмилалӣ ё муқаррар намудани саҳеҳии он, ба имзо расонидани шартномаи байналмилалӣ, изҳори ризояти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ, иҷро намудани амалидигар, ки ба шартнома дахл дорад, супорида мешавад;

- **бастанӣ шартномаи байналмилалӣ** – пайдарпайии марҳилаҳои (амалҳои ҳуқуқии) пешбиниамудаи Қонуни мазкур оид ба ташаккулдиҳии мазмуни шартномаи байналмилалӣ, қабули матни он ва изҳори ризояти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ;

- **баимзорасонӣ** – марҳилаи бастанӣ шартномаи байналмилалӣ ё тарзи изҳори ризояти ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ, дар сурате, агар шартномаи байналмилалӣ пешбинӣ намояд, ки баимзорасонӣ чунин эътибор дорад ё ба тарзи дигар созиш байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва иштирокчиёни дигари гуфтушунид дар хусуси он муқаррар шудааст, ки баимзорасонӣ бояд чунин эътиборро дошта бошад ё нияти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати додани чунин эътибор ба баимзорасонӣ аз ваколоти намоёндоғи он бармеояд ва (ё) ҳангоми гуфтушунид изҳор шудааст;

- **расмиёти дохилдавлатӣ** – тасдиқ (ратификатсия) ё тасдиқи шартномаи байналмилалӣ аз ҷониби Маҷлиси намоёндоғони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- **тасдиқ (ратификация)** – тарзи изҳори ризояти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ, ки дар Қонуни мазкур ва ё шартномаи байналмилалӣ пешбинӣ шудааст ва аз ҷониби намояндаи ваколатдори он ба имзо расонда шудааст;

- **тасдиқ** – тарзи изҳори ризояти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ, ки аз ҷониби намояндаи ваколатдори он ба имзо расида, тарзи дигари тасдиқи иловагии онро аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба ғайр аз баимзорасонӣ, пешбинӣ менамояд;

- **ҳамроҳшавӣ** – тарзи изҳори ризояти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалии эътиборпайдонамуда, ки аз ҷониби намояндаи ваколатдори он ба имзо расонда нашудааст;

- **тавзеҳот** – изҳороти яқҷониба бо ифода ва номи дилхоҳ, ки аз ҷониби давлат ё созмони байналмилалӣ ҳангоми баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификация), тасдиқи шартномаи байналмилалии бисёрҷониба ё ҳамроҳшавӣ ба он арз ёфтааст, ки тавассути он ин давлат ё созмони байналмилалӣ меҳода амали ҳуқуқии муқаррароти алоҳидаи шартномаи байналмилалӣ дар мавриди татбиқи онҳо нисбат ба ин давлат ё ин созмони байналмилалӣ истисно карда шавад ё тағйир дода шавад;

- **бекор кардан (денонсация)** – дасткашӣ бо тартиби муқарраргардидаи ба расмият даровардашудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз шартномаи байналмилалии басташуда ва яке аз тарзҳои қатъи гаштани амали шартномаи байналмилалӣ;

- **маҳфуздоранда** – давлат, созмони байналмилалӣ ё шахси мансабдори асосии иҷрокунандаи он, ки ба онҳо барои нигоҳдорӣ нусхаи аслии шартномаи байналмилалӣ супорида шуда, нисбат ба ин шартномаи байналмилалӣ вазифаи дар меъёрҳои ҳуқуқии байналмилалӣ пешбинишударо иҷро менамоянд;

- **Феҳристи давлатии шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон** – низоми ягонаи давлатии бақайдгирӣ, баҳисобгирӣ ва нигоҳдории шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки нусхаҳои аслии ва нусхаҳои аз ҷониби маҳфуздоранда расман тасдиқшудаи шартномаҳои байналмилалӣ, маълумотҳои ҳатмӣ ва дигар тафсилоти иттилоотӣ оид ба онҳоро дар бар мегирад.

Моддаи 3. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи шартномаҳои байналмилалӣ

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи шартномаҳои байналмилалӣ ба Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

БОБИ 2. ТАРТИБИ БАСТАНИ ШАРТНОМАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Моддаи 4. Мувофиқасозӣ ва экспертизаи ҳуқуқии шартномаҳои байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон мақсади иштирокчии онҳо шудан дорад, инчунин лоиҳаҳои шартномаҳои байналмилалӣ

1. Шартномаҳои байналмилалие, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон мақсади иштирокчии онҳо шуданро дорад, инчунин лоиҳаҳои шартномаҳои байналмилалӣ, бо Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқа карда мешаванд.

2. Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хусуси мақсаднок будани бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣ аз нигоҳи сиёсати хориҷӣ хулоса медиҳад.

3. Шартномаҳои байналмилалие, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон мақсади иштирокчии онҳо шуданро дорад, инчунин лоиҳаҳои шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди экспертизаи ҳуқуқӣ қарор мегиранд.

Моддаи 5. Таклифҳо дар бораи баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификация), тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо

1. Мақомоти давлатӣ тавассути Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи ваколатҳои худ таклифҳои зерин пешниҳод менамоянд:

- ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификация), тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификатсия), тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаҳои дорои хусусияти байниидоравӣ.

2. Таклифҳо дар бораи бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣ ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муддати на дертар аз чордаҳ рӯзи тақвимӣ то санаи ба имзо расонидани онҳо пешниҳод карда мешаванд.

3. Таклифҳо дар бораи баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификатсия), тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва ҳамроҳшавии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба онҳо то пешниҳод шуданашон ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақомоти давлатии дахлдор дар доираи ваколатҳои онҳо мувофиқа карда мешаванд.

4. Таклифҳо дар бораи баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификатсия), тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо бо тартиби дар моддаҳои 7, 10, 12-15 Қонуни мазкур пешбинишуда амалӣ карда мешаванд.

5. Таклифҳо дар бораи баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификатсия), тасдиқ, қабули шартномаҳои байналмилалӣ ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо иборатанд аз:

- лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ дар бораи баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификатсия), тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо;

- асосноккунии мақсаднок будани баимзорасонӣ, тасдиқ (ратификатсия), тасдиқ ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо;

- ҳулосаи Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хусуси мутобиқати бастанӣ шартномаи байналмилалӣ ба мақсадҳои сиёсати хориҷӣ;

- ҳулосаи Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи мутобиқати лоиҳаҳои шартномаҳои байналмилалӣ ба қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- арзёбии оқибатҳои эҳтимолии сиёсӣ, ҳуқуқӣ, молиявӣ ва оқибатҳои дигари бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣ;

- нусхаҳои ба таври расмӣ тасдиқшудаи матни шартномаҳои байналмилалӣ;

- тарҷумаи матни шартномаҳои байналмилалӣ ба забони давлатӣ, ки бо муҳри мақомоти давлатии барои бастанӣ онҳо масъул тасдиқ шудаанд;

- номгуӣ давлатҳои иштирокчию шартномаҳои байналмилалӣ бисёрҷониба;

- номгуӣ санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо сабаби эътибор пайдо кардани шартномаи байналмилалӣ зарурати ба онҳо ворид намудани тағйиру иловаҳо ба миён меояд;

- ҳангоми зарурат лоиҳаҳо ва асосноккунии тавзеҳоти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шартномаҳои байналмилалӣ бисёрҷониба, инчунин матни тавзеҳот ба шартномаҳои байналмилалӣ бисёрҷониба, ки аз ҷониби дигар давлатҳо изҳор шудаанд.

Моддаи 6. Забони шартномаҳои байналмилалӣ

1. Шартномаҳои байналмилалӣ дучониба ба забонҳои давлатии ҷонибҳои иштирокчию гуфтушунидҳо баста мешаванд. Бо розигии ҷонибҳо забони дигар низ ҳамчун забони шартномаҳои байналмилалӣ интихоб шуда метавонад.

2. Шартномаҳои байналмилалӣ бисёрҷониба бо забонҳои, ки аз ҷониби тарафҳо иштирокчию гуфтушунидҳо муайян гардидаанд, баста мешаванд.

3. Тағйиру иловаҳо ба шартномаҳои байналмилалӣ бо забонҳои, ки онҳо баста шудаанд, ворид карда мешаванд.

Моддаи 7. Қарорҳо дар бораи қабули матн, баимзорасонии шартномаҳои байналмилалӣ ва додани ваколат барои иҷро намудани амалҳои мазкур, инчунин ба анҷом расонидани парафгузорӣ

1. Қарорҳо дар бораи қабули матнҳо ва баимзорасонии шартномаҳои байналмилалӣ, инчунин дар бораи додани ваколат барои иҷро намудани амалҳои мазкур, дар намуди санадҳои зерин қабул карда мешаванд:

- нисбат ба шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон баста мешаванд, бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- нисбат ба шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баста мешаванд, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- нисбат ба шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи мақомоти давлатӣ баста мешаванд, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Парафгузори аз ҷониби намоёнҳои мақомоти давлатӣ, ки барои бастанӣ шартномаи байналмилалӣ масъул мебошад, бо назардошти ҳулосаҳои вазорату идораҳои дахлдор сурат мегирад.

Моддаи 8. Ваколат барои иҷро намудани амалҳои вобаста ба бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣ

1. Дар асоси қарорҳои тибқи муқаррароти моддаи 7 Қонуни мазкур қабулшуда ваколат ба иҷро намудани амалҳои вобаста ба бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби Вазорати қорҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон тариқи ба расмият даровардани ваколатҳо дар шакли хаттӣ тасдиқ карда мешавад.

2. Агар ҳуқуқи баимзорасонии шартномаи байналмилалӣ мутобиқи сарҳати якуми қисми 1 моддаи 7 Қонуни мазкур аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шахси мансабдори дигар бевосита пеш аз баимзорасонӣ дода шавад, ваколати ҷунин шахси мансабдор аз ҷониби Вазорати қорҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шакли хаттӣ ба қабули қарори дар моддаи 7 Қонуни мазкур пешбинишуда тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 9. Бидуни барасмиятдарории ваколатнома иҷро намудани амалҳои вобаста ба бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣ

1. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ дорад тамоми амалҳои вобаста ба бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣро ба барасмиятдарории ваколатнома иҷро намояд.

2. Дар асоси қарорҳои тибқи моддаи 7 Қонуни мазкур қабулгардида шахсони зерин ба барасмиятдарории ваколатнома Ҷумҳурии Тоҷикистонро намоёнҳои менамоёнд:

- Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, вазири қорҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади анҷом додани тамоми амалҳои вобаста ба бастанӣ шартномаҳои байналмилалӣ вобастаанд;

- роҳбарони намоёнҳои дипломатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давлатҳои хориҷӣ бо мақсади қабул намудани матни шартномаҳои байналмилалӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва давлате, ки дар назди он аккредитатсия шудаанд;

- намоёнҳои, ки аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати намоёнҳои намудан дар конференсияҳои байналмилалӣ ё созмонҳои байналмилалӣ, ё яке аз мақомоти он бо мақсади қабули матни шартномаи байналмилалӣ ваколатдор шудаанд.

БОБИ 3. ТАРТИБИ ТАСДИҚИ (РАТИФИКАТСИЯИ) ШАРТНОМАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ, ТАСДИҚ ВА ҲАМРОҲШАВӢ БА ОНҲО

Моддаи 10. Тасдиқи (ратификатсияи) шартномаҳои байналмилалӣ

Шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби Маҷлиси намоёнҳои Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ (ратификатсия) карда мешаванд.

Моддаи 11. Шартномаҳои байналмилалӣ, ки мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор дода мешаванд

Шартномаҳои байналмилалӣ зерин мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор дода мешаванд:

- шартномаҳои вобаста ба мавзӯи онҳо ҳуқуқи озодиҳои асосии инсон ва шаҳрванд мебошад;

- шартномаҳои вобаста ба иҷрои онҳо тағйир додани қонунҳои амалкунанда ё қабули қонунҳои навро талаб менамояд, инчунин қоидаҳои дигарро нисбат ба қоидаҳои дар қонунгузори амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишуда муқаррар менамоёнд;

- шартномаҳо дар бораи муайян намудани сарҳади ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бо давлатҳои дигар, аз ҷумла шартномаҳои байналмилалӣ дар бораи гузаштан аз Сарҳади давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- шартномаҳо дар бораи асосҳои муносибатҳои байнидавлатӣ, дар бораи масъалаҳои ҳалли сиёҳӣ ё назорати байналмилалӣ аслиҳа, таъмини сулҳ ва амнияти байналмилалӣ, инчунин дар бораи сулҳ, дӯстӣ ва кумаки мутақобила ва шартномаҳои байналмилалӣ дар бораи амнияти дастҷамъона;

- шартномаҳо дар бораи иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар иттиҳодияҳои байнидавлатӣ ва созмонҳои байналмилалӣ, агар ҷунин шартномаҳои байналмилалӣ ба онҳо супоридани қисми ҳуқуқҳои соҳибхотии (ё қисми ваколатҳои) Ҷумҳурии Тоҷикистонро пешбинӣ намоёнд ё ҳатмиати ҳуқуқии қарорҳои мақомоти онҳоро барои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намоёнд;

- шартномаҳо дар бораи пешниҳод ва гирифтани қарзҳои давлатӣ, кумаки иқтисодӣ, имтиёзҳои андозбандӣ ва кумакҳои дигар;
- шартномаҳо дар бораи истифодаи захираҳои табиӣ аз ҷониби субъектони ҳуқуқи байналмилалӣ;
- шартномаҳо дар бораи масъалаҳои вобаста ба иқтисоди мудофиавии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- шартномаҳо, ки ҳангоми ба имзо расонидани онҳо ҷонибҳои иштирокчиӣ гуфтушунидҳо дар бораи тасдиқи (ратификатсия) минбаъдаи онҳо қарор қабул намудаанд.

Моддаи 12. Тартиби пешниҳод намудани таклифҳо дар бораи тасдиқи (ратификатсия) шартномаҳои байналмилалӣ

1. Мақомоти давлатӣ тавассути Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби дар моддаи 5 Қонуни мазкур пешбинишуда ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои ваколати худ дар бораи тасдиқи (ратификатсия) шартномаҳои байналмилалӣ таклифҳо пешниҳод менамоянд.

2. Таклифҳо дар бораи тасдиқи (ратификатсия) шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба баррасии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешаванд.

Моддаи 13. Тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ, ки мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор намегиранд

Шартномаҳои байналмилалӣ, ки гузаронидани расмиёти дохилидавлатиро пешбинӣ намуда, мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор намегиранд, ба тариқи зайл тасдиқ мегарданд:

- шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба имзо расонида шудаанд, аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба имзо расонида шудаанд ва шартномаҳои байниидоравӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 14. Таклифҳо дар бораи ҳамроҳшавии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шартномаҳои байналмилалӣ

1. Мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи ваколатҳои худ бо тартиби дар моддаи 5 Қонуни мазкур пешбинишуда ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳамроҳшавӣ ба шартномаҳои байналмилалӣ таклифҳо пешниҳод менамоянд.

2. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таклифҳо дар бораи ҳамроҳшавӣ ба шартномаҳои байналмилалӣ баррасӣ намуда, пешниҳодҳои зерин менамояд:

- шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шуда, мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор намегиранд, ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шуда, мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор мегиранд, ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мувофиқа бо Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шуда, мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор мегиранд, ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 15. Қарорҳо дар бораи ҳамроҳшавӣ ба шартномаҳои байналмилалӣ

Қарорҳо дар бораи ҳамроҳшавӣ ба шартномаҳои байналмилалӣ қабул карда мешаванд:

- нисбат ба шартномаҳои байналмилалӣ, ки мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор мегиранд ва ҳамроҳшавӣ ба онҳо аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад - аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- нисбат ба шартномаҳои байналмилалӣ, ки мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор нагирифта, ҳамроҳшавӣ ба онҳо аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад - аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- нисбат ба шартномаҳои байналмилалӣ, ки мавриди тасдиқ (ратификатсия) қарор нагирифта, ҳамроҳшавӣ ба онҳо аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад - аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 16. Татбиқи муваққатии шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Шартномаҳои байналмилалӣ ё муқаррароти алоҳидаи онҳо дар қисме, ки ба қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат намекунад, то эътибор пайдо намудани онҳо муваққатан татбиқ мегарданд, агар чунин тартиб дар шартномаҳои байналмилалӣ пешбинӣ шуда бошад.

2. Агар дар шартномаҳои байналмилалӣ тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад ва ё оид ба ин тартиб бо давлатҳои хориҷӣ ё созмонҳои байналмилалӣ шартномаҳои байналмилалӣ ба имзорасонида созиш ба даст оварда нашуда бошад, Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқи муваққатии шартномаҳои байналмилалӣ ё муқаррароти алоҳидаро аз рӯзи ирсоли огоҳнома ба давлатҳои хориҷӣ ё созмонҳои байналмилалӣ, ки нисбат ба онҳо шартномаҳои байналмилалӣ муваққатан татбиқ мешаванд, оид ба нияти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хусуси иштирокчии шартномаҳои байналмилалӣ нагаштан, ки дар асоси қарорҳои дар қисми 3 моддаи мазкур пешбинӣ шудааст, қатъ менамояд.

3. Қарор дар бораи иштирокчии шартномаҳои байналмилалӣ муваққатан татбиқшаванда нагардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон ё муқаррароти алоҳидаи он аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда мешавад.

4. Татбиқи муваққатии шартномаҳои байналмилалӣ эътиборпайдонакарда аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон набояд аз як сол зиёд бошад.

Моддаи 17. Тавзеҳот ба шартномаҳои байналмилалӣ бисёрҷониба

1. Ҳангоми ба имзорасонӣ, тасдиқ (ратификация), тасдиқи шартномаҳои байналмилалӣ бисёрҷониба ё ҳамроҳшавӣ ба онҳо тибқи шартҳои шартномаҳои байналмилалӣ бисёрҷониба ва меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ тавзеҳот изҳор намудан мумкин аст.

2. Тавзеҳотро ҳар вақт, бо тартиби изҳоршуда бекор кардан мумкин аст, агар шартномаи байналмилалӣ бисёрҷониба тартиби дигарро пешбинӣ накунад.

3. Қабул намудани тавзеҳоти ибрознамудаи дигар ҷониби аҳдкунанда ба шартномаи байналмилалӣ бисёрҷониба ё изҳори норозигӣ ба он тибқи шартҳои шартномаи байналмилалӣ бисёрҷониба ва меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ дар асоси ҳуҷҷаҳои мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба ваколатҳои он мавзӯи танзими тавзеҳот мансуб аст, анҷом дода мешавад.

БОБИ 4. ИҶРОИ ШАРТНОМАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Моддаи 18. Таъмини иҷрои шартномаҳои байналмилалӣ

1. Шартномаи байналмилалӣ аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди иҷрои ҳатмӣ ва бовиҷдонона қарор мегардад.

2. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати таъмини иҷрои шартномаҳои байналмилалӣ чораҳо андешида, шахси мансабдор ё мақомотеро, ки ба зиммаи он вазифаи назорати иҷрои шартномаҳои байналмилалӣ воғузур мешавад, муайян менамояд.

3. Мақомоти давлатӣ дар доираи ваколатҳои худ иҷрои уҳдадорӣ ва амалисозии ҳуқуқҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро, ки аз шартномаҳои байналмилалӣ бармеоянд, таъмин менамоянд, инчунин иҷрои уҳдадорихоӣ иштирокчиёни дигари шартномаҳои байналмилалӣро мушоҳида менамоянд.

4. Мушоҳидаи умумии иҷрои шартномаҳои байналмилалӣро Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ менамояд.

5. Мониторинги таъмини иҷрои шартномаҳои байналмилалӣ бо тартиби муайяннамудаи Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад.

Моддаи 19. Андешидани чораҳо дар сурати риоя накардани шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби иштирокчиёни дигар

1. Дар сурати риоя накардани уҳдадорихоӣ пешбининамудаи шартномаи байналмилалӣ аз ҷониби иштирокчиёни он, Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон бевосита ё якҷоя бо мақомоти дахлдори давлатӣ ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи андешидани чораҳои зарурӣ мутобиқи меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ва талаботи ҳуди шартнома таклифҳо пешниҳод менамояд.

2. Дар сурати риоя накардани муқаррароти шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби иштирокчиёни он, инчунин дар ҳолатҳои дигари бо меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ пешбинигардида амали чунин шартномаҳои байналмилалӣ бо тартиби муқарраргардида қатъ ё боздошта шуда метавонад.

Моддаи 20. Эътибор пайдо намудани шартномаҳои байналмилалӣ

Шартномаҳои байналмилалӣ барои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиб ва дар муҳлатҳое, ки шартномаи байналмилалӣ ва қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ кардаанд, эътибор пайдо мекунанд.

БОБИ 5. ИНТИШОР, БАҚАЙДГИРӢ, БАҲИСОБГИРӢ ВА НИГОҲДОРИИ ШАРТНОМАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Моддаи 21. Интишори шартномаҳои байналмилалӣ

1. Шартномаҳои байналмилалии эътиборпайдонамуда бо пешниҳоди Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар нашрияҳои расмӣ интишор мегарданд.

2. Шартномаҳои байналмилалии эътиборпайдонамуда, ки аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ (ратификатсия) карда шудаанд, бо пешниҳоди Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар нашрияҳои расмӣ бо тартиби пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон интишор мешаванд.

3. Агар шартномаҳои байналмилалӣ ба забони давлатӣ матнӣ саҳеҳ нашошта бошанд, яке аз матнҳои саҳеҳи онҳо бо забони баимзорасида, инчунин тарҷумаи шартномаҳои байналмилалӣ ба забони давлатӣ дар маҷмӯаи «Бюллетени шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон» интишор мегарданд.

Моддаи 22. Бақайдгирӣ, баҳисобгирӣ ва нигоҳдории шартномаҳои байналмилалӣ

1. Бақайдгирӣ, баҳисобгирӣ ва нигоҳдории шартномаҳои байналмилалӣ тибқи Феҳристи давлатии шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад. Пешбурди феҳристи мазкурро Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ менамояд.

2. Шақл ва тартиби пешбурди Феҳристи давлатии шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад.

3. Бақайдгирии шартномаҳои байналмилалӣ дар мақомоти дахлдори созмонҳои байналмилалӣ аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардад.

4. Нусхаҳои асл ё расман аз ҷониби маҳфуздоранда тасдиқшудаи шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шудаанд, дар муддати ду ҳафта аз рӯзи баимзорасонии онҳо ё аз маҳфуздоранда гирифтани нусхаҳои аз ҷониби маҳфуздоранда расман тасдиқшуда барои нигоҳдорӣ ба Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон супорида мешаванд. Нусхаҳои шартномаҳои байналмилалии аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон расман тасдиқшуда (дар асоси нусхаҳои расман аз ҷониби маҳфуздоранда тасдиқшудаи шартномаҳои байналмилалӣ) бо забонҳои басташудаи онҳо дар муддати ду ҳафта аз рӯзи баимзорасонӣ ё аз маҳфуздоранда гирифтани аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мақомоти дахлдори давлатӣ барои нигоҳдории доимӣ ирсол мегарданд.

5. Нусхаҳои асли шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи мақомоти давлатӣ баста шудаанд, дар бойгонии мақомоти дахлдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигоҳ дошта мешаванд. Нусхаҳои расман тасдиқшудаи ин шартномаҳои байналмилалӣ дар муддати ду ҳафта аз рӯзи баимзорасонӣ ё аз маҳфуздоранда гирифтани нусхаҳои расман тасдиқшуда ба Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ирсол мегарданд.

Моддаи 23. Иҷро намудани вазифаҳои маҳфуздоранда

1. Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифаҳои маҳфуздорандаи шартномаҳои байналмилалии бисёрҷонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистонро иҷро менамояд, агар мутобиқи шартҳои шартномаҳои байналмилалии мазкур чунин вазифаҳо ба уҳдаи Ҷумҳурии Тоҷикистон вогузор шуда бошанд.

2. Мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифаҳои маҳфуздорандаи шартномаҳои байналмилалии бисёрҷонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистонро, ки аз номи онҳо баста шудаанд, иҷро менамоянд, агар тибқи шартҳои шартномаҳои байналмилалии мазкур чунин вазифаҳо ба уҳдаи онҳо вогузор шуда бошад.

3. Муқотиба бо мақомоти давлатҳои хориҷӣ, созмонҳои байналмилалӣ ё шахсони мансабдори асосии иҷрокунандаи онҳо, ки вазифаҳои маҳфуздорандаи шартномаҳои байналмилалии

бисёрҷонибаро ичро мекунад, аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад.

БОБИ 6. ТАҒЙИР ДОДАН, ҚАТЪ НАМУДАН ВА БОЗДОШТАНИ АМАЛИ ШАРТНОМАҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Моддаи 24. Тартиби ворид намудани тағйирот ба шартномаҳои байналмилалӣ

1. Ворид намудани тағйирот ба шартномаҳои байналмилалӣ мутобиқи шартҳои дар шартномаҳои байналмилалӣ зикршуда, меъёрҳои ҳуқуқи байнаминлали ва муқаррароти Қонуни мазкур амалӣ мегардад.

2. Таклифҳо дар бораи ворид намудани тағйирот ба шартномаҳои байналмилалӣ бо тартиби пешбинишудаи моддаҳои 4 ва 5 Қонуни мазкур пешниҳод карда мешаванд.

3. Қарорҳо дар бораи ворид намудани тағйирот ба шартномаҳои байналмилалӣ аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул мегарданд.

4. Тағйироти ба шартномаҳои байналмилалӣ воридшуда мутобиқи шартҳо ва бо тартиби эътибор пайдо намудани шартномаҳои байналмилалӣ эътибор пайдо мекунад.

5. Қарорҳо дар бораи тасдиқ (ратификация) ё тасдиқ намудани тағйирот ба шартномаҳои байналмилалӣ мутобиқи шартҳои дар шартномаҳои байналмилалӣ зикршуда ва бо тартиби дар моддаҳои 10 ва 13 Қонуни мазкур пешбинишуда қабул мегарданд.

Моддаи 25. Қатъи шартномаҳои байналмилалӣ

Амали шартномаҳои байналмилалӣ мутобиқи муқаррароти шартномаҳои байналмилалӣ ё дар ҳар вақт бо ризоияти ҳамаи иштирокчиён қатъ мегардад.

Моддаи 26. Таклифҳо дар бораи боздоштани амал ё бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ

1. Боздоштани амали шартномаҳои байналмилалӣ ё бекор кардани (денонсация) онҳо тибқи шартҳои шартномаҳои байналмилалӣ, меъёрҳои ҳуқуқи байнаминлали ва муқаррароти Қонуни мазкур амалӣ мегардад.

2. Мақомоти давлатӣ дар мувофиқа бо Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи боздоштани амал ё бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ дар доираи ваколатҳои худ таклифҳо пешниҳод мекунад.

3. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таклифҳоро дар бораи боздоштани амал ё бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ, ки дар қисми 2 моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, баррасӣ намуда:

- ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи боздоштани амал ё бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шудаанд, таклифҳо пешниҳод менамояд;

- дар мувофиқа бо Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ тасдиқшуда (ратификацияшуда), ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шудаанд, таклифҳо пешниҳод менамояд;

- ба Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон таклифҳо дар бораи бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ тасдиқшуда (ратификацияшуда), ки аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шудаанд, пешниҳод менамояд.

4. Мақомоти давлатӣ дар доираи ваколатҳои худ ба Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи боздоштани амал ё бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи онҳо баста шуда, бо мақомоти давлатии дахлдор ва Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқа шудаанд, таклифҳо пешниҳод менамояд.

5. Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон таклифҳоро дар бораи боздоштани амал ё бекор кардани (денонсация) шартномаҳои байналмилалӣ, ки аз номи мақомоти давлатӣ баста шудаанд, баррасӣ менамояд ва ба онҳо дар хусуси мувофиқи мақсад будани боздоштани амал ё бекор кардан (денонсация) ҳулоса медиҳад.

Моддаи 27. Қабул намудани қарорҳо дар бораи боздоштани амал ё бекор кардани (денонсатсияи) шартномаҳои байналмилалӣ

1. Қарорҳо дар бораи бекор кардани (денонсатсияи) шартномаҳои байналмилалии тасдиқшуда (ратификатсияшуда) аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул мегарданд.

2. Қарорҳо дар бораи боздоштани амали шартномаҳои байналмилалӣ ё бекор кардани (денонсатсияи) онҳо қабул мегарданд:

- нисбат ба шартномаҳои байналмилалие, ки аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шудаанд - аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- нисбат ба шартномаҳои байналмилалие, ки аз номи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баста шудаанд - аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- нисбат ба шартномаҳои байналмилалие, ки аз номи мақомоти давлатӣ баста шудаанд - аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

БОБИ 7. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 28. Амалигардони санадҳои байналмилалие, ки тавассути онҳо Ҷумҳурии Тоҷикистон ризоияти худро ба ҳатмӣ будани шартномаи байналмилалӣ ё нияти худро ҷиҳати боздоштан ё қатъ гардонидани амали шартномаи байналмилалӣ изҳор мекунад

1. Агар дар шартномаҳои байналмилалӣ мубодила ва ё супоридани тасдиқномаҳо барои нигоҳдорӣ ба маҳфуздоранда пешбинӣ шуда бошад, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси қарорҳо дар бораи тасдиқи (ратификатсияи) шартномаҳои байналмилалӣ тасдиқномаҳоеро ба имзо мерасонад, ки онҳо бо муҳри ӯ, инчунин имзои вазири корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешаванд.

2. Мубодилаи тасдиқномаҳо, ҳуччатҳо дар бораи тасдиқ (ратификатсия), тасдиқ ё қабули шартномаҳои байналмилалӣ ё супоридани чунин тасдиқномаҳо барои нигоҳдорӣ ба маҳфуздоранда, ҳуччатҳои дар бораи тасдиқ (ратификатсия), тасдиқ, қабул ё ҳамроҳшавӣ, ирсоли ҳуччатҳо дар бораи қатъ гардонидан, боздоштани амали шартномаҳои байналмилалӣ ё дар бораи бекор кардани (денонсатсияи) онҳо аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё бо супориши он аз ҷониби намояндагҳои дипломатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ё намояндагони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар созмонҳои байналмилалӣ амалӣ карда мешаванд.

Моддаи 29. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 30. Дар бораи аз эътибор соқит донишани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 декабри соли 1999 «Дар бораи шартномаҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1999, №12, мод. 348; с. 2001, №7, мод. 484; с. 2005, №12, мод. 654; с. 2013, №7, мод. 539) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 31. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Эмомалӣ РАҲМОН

ш. Душанбе,
23 июли соли 2016, №1326